

BOEKBESPREKINGEN

R. A. Cawson: *Essentials of dental surgery and pathology*. 340 pag., 387 afb. in zwart-wit, 2e druk. J. and A. Churchill Ltd., London 1968. Prijs (geb.) f 38,40.

In zijn inleiding schrijft Prof. Cawson (hoogleraar in „Oral Medicine and Pathology” aan de *University of London, Guy's Hospital Medical School*), dat het boek is bedoeld om de student reeds in een zo vroeg mogelijk stadium tijdens zijn opleiding een theoretische basis te verschaffen voor zijn klinisch werk en verdere studie. Er wordt niet gestreefd naar volledigheid en de behandeling van de diverse afwijkingen wordt slechts globaal aangegeven.

Er is hierdoor een boek ontstaan dat een mengeling is van pathologie en kliniek, waarbij dit laatste toch enigszins in de verdrinking is gekomen. Ook de opbouw van het boek is hierdoor naar onze inzichten wat merkwaardig.

Het eerste hoofdstuk handelt over ontwikkelingsstoornissen van het gebit; hierbij ontkomt de auteur niet aan hetgeen hij in de inleiding schrijft juist niet te zullen doen, n.l. het beschrijven van zeer zeldzame afwijkingen. Aan de etiologie van cariës worden 21 bladzijden gewijd en aan de cariës zelf 24 bladzijden. Hierna volgt een deel over aandoeningen van de pulpa en de peri-apex.

Na een hoofdstuk over resorptie en hypercementose volgt de bespreking van traumatische beschadiging van het gebit. Als spalk bij geluxeerde elementen wordt (typisch Engels) de capsplint van zilver of kunsthars aanbevolen. Het advies de ruimte open te houden als een element verloren gaat is m.i. lang niet altijd juist. Dikwijls verdient (indien mogelijk) orthodontische sluiting de voorkeur.

Aan gingivitis en parodontopathieën worden 35 bladzijden gewijd. Hierna worden de complicaties bij extracties (zowel lokaal als algemeen) beschreven, evenals de genezing van de extractiewond. De algemene en lokale anesthesie, wat betreft de indicaties en de voor- en nadelen van beide, worden besproken. Volgens de auteur is er in Engeland de laatste tijd de neiging meer onder lokale anesthesie te werken dan vroeger, niettegenstaande de belangrijke vorderingen op het gebied van de intraveneuze narcose.

Hoofdstuk 11 geeft een goed overzicht van de oorzaken van plotselinge bewusteloosheid in de tandartsstoel.

Hierna worden de ernstige ontstekingen besproken als osteomyelitis, cellulitis, weke delen abcessen en actinomycose. De beschrijvingen zijn hier wel erg summier en de klinische beelden wel zeer gering.

Vervolgens worden de antibiotica genoemd, welke voor de tandheelkunde van belang zijn.

In ruim 31 bladzijden worden de afwijkingen van het mondslijmvlies en

de tong besproken, een goed overzicht met talrijke duidelijke illustraties.

Algemene interne ziekten, welke zich in de mond of aan de kaken kunnen manifesteren, komen vervolgens aan de orde.

Met betrekking tot „focal infection” is de auteur van mening dat een relatie tussen reumatoïede arthritis en infectiehaarden in het gebit zeer dubieus is. Ook met betrekking tot iridocyclitis neemt het aantal specialisten dat gelooft in een oorzaak in het gebit af; hetzelfde geldt voor sommige huidafwijkingen, die vroeger aan haardinfectie werden toegeschreven. Als haarden in het gebit moeten worden opgeruimd en conservatieve methoden niet in aanmerking komen, geeft de auteur het advies: „If teeth have to be extracted, it is wise to explain to the patient why this is being done and that it is unlikely to affect the extra-oral disease.”

Hij besluit met: „In the past, indiscriminate extractions have brought considerable distress, and no benefit, to patients with arthritis and other diseases thought to be due to 'focal sepsis'.”

Aan het volgende hoofdstuk handelend over kysten en odontomen(!) kan men merken dat de auteur een patholoog is. Vele, ook zeldzame vormen worden beschreven. Bij de primordiale kyste is enige aarzeling merkbaar. De mogelijkheid van verhoorning en de dunwandigheid met daardoor een grotere kans op recidief worden genoemd. De keratokysten en de kysten voorkomend bij het syndroom met de multipele basaalcelnevi van de huid worden niet genoemd, terwijl deze de laatste tijd sterk in de belangstelling staan.

Hoofdstuk 17 handelt over tumoren van mond en kaken met inbegrip van het ameloblastoom. Hierna volgt een kort hoofdstuk over ziekten van de speekselklieren.

Na de osteodystrofiën (waartoe ook de dysostosis cleidocranialis wordt gerekend) volgt een korte bespreking van de kaakfracturen, waarbij het grote werk van Rowe en Killey duidelijk als basis heeft gediend.

Het hoofdstuk over het kaakgewricht beslaat nauwelijks 3 bladzijden tekst.

De laatste twee hoofdstukken handelen over pijn en gevoelsstoornissen in en om de mond en over de gevolgen van bestraling op mond en kaken.

Het boek laat zich gemakkelijk lezen en is zeer goed geïllustreerd. Het lijkt vanuit de gezichtshoek van de patholoog geschreven en is daardoor klinisch hier en daar wel wat summier.

Voor algemeen-practici geeft het als gevolg hiervan op sommige punten te weinig. Voor studenten zou het als inleiding wel geschikt zijn, het past m.i. echter niet geheel in het Nederlandse opleidingsprogramma. Toch is het een boek dat ik wel kan aanbevelen.

G. Boering

L. Coppes: *Een perifere liefhebberij*. Openbare les. 18 pag. Born N.V. Uitgeversmaatschappij Assen/Amsterdam/Rotterdam 1968.

Het jaar 1951 blijkt in de wetenschappelijke ontwikkeling van de parodontologie van grote betekenis te zijn geweest. De A.R.P.A. International was toen, na jarenlange discussies, gereed gekomen met het vaststellen van een nomenclatuur en een classificatie, terwijl in de Verenigde Staten de „Workshop in Periodontology” aan de Universiteit van Michigan een inventarisatie opmaakte van de wetenschappelijke inboedel.

Na een periode van veel mystiek over systeemziekten en van veronderstelde ontoegankelijkheid van „parodontose” voor een doeltreffende therapie, waarin veel strijd is geleverd over het al dan niet prevaleren van bepaalde etiologische factoren, mag thans – blijkens het hier besprokene – worden aangenomen dat de bacteriologische aspecten een overwegende rol spelen, met daaraan verbonden de weerstand van de betrokken weefsels. Overigens lijkt de conclusie dat hiermede het mechanisme van deze zo frequent voorkomende afwijkingen geheel duidelijk is geworden, bepaald voorbarig.

De betekenis voor de bevolking van deze ogenschijnlijk weinig spectaculaire aandoeningen mag overigens niet worden onderschat. Het blijkt, dat met de erkenning van de relatieve waarde van het kauwstelsel voor de mens, een ontstellende omvang van de parodontale aandoeningen moet worden vastgesteld (7½ miljoen Nederlanders). De ernst van de ziekten van het parodontium kan worden afgeleid uit een eenvoudige berekening, met als uitkomst een geïnfecteerd wondoppervlak van $\pm 30 \text{ cm}^2$. Uit onderzoekingen blijkt dat vooral chirurgisch-tandheelkundige ingrepen in deze weefsels bacteriëmieën veroorzaken, waarbij micro-organismen worden uitgezaaid die bekend staan als de potentiële verwekkers van de subacute bacteriële endocarditis.

Thans, 17 jaar na bovenvermeld jaartal, is in Nederland de tweede lector in de parodontologie benoemd aan de jongste tandheelkundige subfaculteit te Amsterdam, die zijn openbare les moest besluiten met de constatering, dat de enorme problemen, die op zijn gebied nog steeds liggen, tot nu toe, nauwelijks meer dan perifeer benaderd zijn door liefhebbers. Als oorzaak hiervan moet enerzijds worden aangemerkt een gebrek aan kennis en inzicht en anderzijds de praktische onuitvoerbaarheid en de weinig dankbare aard van de preventieve aspecten.

L. J. A. van Schijndel

World Health Organization: *Medical, dental and pharmaceutical auxiliaries: a survey of existing legislation*. 143 pag. Genève 1968. In Nederland verkrijgbaar door tussenkomst van N.V. Martinus Nijhoff's Boekhandel en Uitgevers Maatschappij, Den Haag. Prijs f 6,75.

Het aantal beroepen dat verwant is aan de geneeskunde, tandheelkunde en

de farmacie wordt voortdurend groter, dank zij een ontwikkeling die enerzijds kan worden toegeschreven aan de vooruitgang van de gezondheidszorg en anderzijds aan de steeds toenemende publieke vraag naar een grote verscheidenheid van behandelingsmethoden.

Onder deze omstandigheden voelen artsen, tandartsen en apothekers zich verplicht eenvoudige en meer op routine berustende taken over te dragen aan daartoe speciaal opgeleide krachten.

De W.H.O. heeft thans een poging ondernomen een zo volledig mogelijk beeld te geven van de door de wet erkende paramedische beroepen in 18 landen. Dit vergelijkend overzicht, dat oorspronkelijk verscheen in de *International Digest of Health Legislation* (1968, 19, pag. 3-143) toont duidelijk aan dat de bevoegdheden en de organisatievorm van deze beroepen in de verschillende landen nogal uiteenlopen. Het werd samengesteld naar gegevens zoals die eind december 1967 op het secretariaat van de W.H.O. beschikbaar waren.

Speciale aandacht wordt besteed aan de toelatingseisen tot de opleidingen, de duur en inhoud van het onderwijsprogramma, de examenvakken en de plichten die het beroep met zich brengt.

Dit overzicht laat de beroepen van vroedvrouw en verpleegster buiten beschouwing: zij zijn bij een vorige gelegenheid in een gelijksoortige publikatie ter sprake gebracht. In deze uitgave wordt onder meer aandacht besteed aan de sociale werkers (sters), de diëtisten, chiroprpedisten, opticiens en tandtechnici.

Het heeft niet in de bedoeling gelegen om een volledig overzicht te geven van alle bestaande wettelijke regelingen ter wereld, maar in het bijzonder de wijze waarop de legalisatie van dit soort beroepen kan geschieden aan de hand van frappante voorbeelden toe te lichten. Niettemin is de onvolledigheid der verstrekte gegevens betrekkelijk: de assistent-balneotherapeut heet in West-Duitsland „medizinischer Bademeister” en in Irak kent men de officiële beroepen van „Circumcisors” en „Bone-setters”.

Na een algemeen overzicht van de bestaande hulpkrachten, worden de heersende toestanden in 12 Europese landen (waaronder Nederland), Argentinië, Canada, Japan, Nieuw-Zeeland en Zuid-Afrika vergeleken.

De inhoud van deze uitgave is uiteraard alleen van belang voor de wetgever en voor hen die een speciale studie willen maken van het vraagstuk der hulpkrachten in al zijn maatschappelijke consequenties.

Voor Nederland worden slechts vermeld de fysiotherapeuten, de apothekersassistenten en de tandtechnici.

Een opsomming van 15 pagina's van wetten en verordeningen die in de verschillende landen deze materie regelen, is bovendien toegevoegd.

B. Z. Deenik

Voorlichtingsbureau voor de Voeding: *Voorkom tandbederf*. 15 pag., 1e druk. 's-Gravenhage 1968. Prijs f 0,15.

Andermaal heeft het Voorlichtingsbureau voor de Voeding, in samenwerking met de Nederlandse Vereniging voor Mond- en Tandhygiëne „Het Ivoren Kruis” een brochure het licht doen zien, getiteld: „Voorkom tandbederf”.

In deze voortreffelijke brochure, die stellig aandacht verdient in brede tandheelkundige kring, worden achtereenvolgens een viertal maatregelen besproken ter voorkoming van cariës: goede voeding en goede voedingsgewoonten, fluoridering van het drinkwater, mondhygiëne en tandheelkundige controle. Bovendien wordt voor hen die geïnteresseerd zijn in de problematiek der cariëspreventie (en de voorlichting dienaangaande) een opsomming gegeven van andere uitgaven van de afdeling Propaganda van het Voorlichtingsbureau voor de Voeding.

B. Z. Deenik

Dr. Vincenzo Guerini: *A history of dentistry*. Herdruk. Uitgeversmaatschappij Leberac N.V., Amsterdam 1967. Prijs f 125,-.

Dit fraaie werk, oorspronkelijk uitgegeven door Lea en Febiger (Philadelphia en New York), werd herdrukt met een 10% verkleinde bladspiegel, terwijl het formaat van de pagina's met 15% werd verkleind. Vergeleken bij de oorspronkelijke royale uitgave heeft het boek daardoor wel iets van zijn uiterlijke aantrekkelijkheid verloren. Doch de leesbaarheid is niet afgenomen. Het papier is van een goede kwaliteit en de herdruk van de tekst is scherp en duidelijk.

De platen, in de oorspronkelijke uitgave tussen de tekst geplaatst op chamois kunstdrukpapier, zijn thans achter de tekst opgenomen en op wit kunstdrukpapier afgedrukt. Kwalitatief zijn zij minder dan in de originele uitgave.

Deze hernieuwde kennismaking doet eens te meer de bevoorrechte positie beseffen van de bibliofiel die van dit nog immer waardevolle boek een exemplaar uit 1909 bezit.

F. E. R. de Maar